

Al twintig jaar schitterde de zilveren, met kameleons versierde bokaal als bruikleen in het Nederlands Zilvermuseum. Dankzij de Vereniging Rembrandt kon het museum dit pronkstuk recent aankopen.

Blikvanger op de beurs van 1919

NIEUWE AANWINST

Bokaal met kameleons en groene stenen

Johan Coenraad Altorf, toegeschreven aan (ontwerp); J.M. van Kempen, Voorschoten (uitvoering)

1918 (gekeurd in 1919). Zilver, H 39,5 cm

Bijdrage: € 22.500, waarvan € 12.500

uit het Themafonds Zilver

NEDERLANDS ZILVERMUSEUM, SCHOONHOVEN

Aangekocht met steun van de Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar Themafonds Zilver) en legaten geschonken aan het Nederlands Zilvermuseum

De bokaal uit de zilverfabriek van J.M. van Kempen & Zonen in Voorschoten is een uniek stuk. Een van de weinige voorbeelden van groot zilver uit het tweede decennium van de 20ste eeuw, op moderne wijze vormgegeven met een versiering van streng gestileerde kameleons die de bokaal een krachtige uitstraling geven. Gezien de overeenkomsten met het werk van de bekende kunstenaar Joseph Mendes da Costa (1863-1939) werd gedacht dat hij de ontwerper was. Vermoedelijk was dit echter de beeldhouwer Johan Coenraad Altorf (1876-1955). Altorf heeft blijkens correspondentie in het bedrijfsarchief voor Van Kempen gewerkt en maakte dierfiguren die sterk verwant zijn aan de kameleons op de bokaal. Deze gestileerde, uit kubistische vlakjes gevormde dierfiguren werden doorgaans uitgevoerd in hout, steen, ivoor, brons en keramiek. Zijn beeldhouwwerk is nog veel te zien in gevels van Haagse gebouwen en vertegenwoordigd in collecties van verschillende Nederlandse musea.

Een vernieuwend ontwerp

Bijzonder aan de bokaal is dat hij deels met de hand, deels machinaal is vervaardigd. Mogelijk was de gedachte hierachter dat hij bij commercieel succes makkelijker reproduceerbaar zou zijn. Het siervoorwerp is in 1918 gemaakt, maar pas in 1919 van de jaarletter J voorzien. In dat jaar is de bokaal geëxposeerd op de Jaarbeurs in Utrecht, waar het een van de blikvangers moet zijn geweest. In de collectie van het Zilvermuseum bevonden zich reeds twee bronzen plastieken van kameleons, identiek aan de zilveren kameleons op de bokaal.

De bokaal stamt uit een periode waarin de zilverfabriek van J.M. van Kempen & Zonen een nieuwe koers inzette om nieuwe markten aan te boren. In samenwerking met kunstenaars, die doorgaans in andere materialen werkten, werden vernieuwende ontwerpen

gemaakt. De bokaal markeert tevens de fusie van Van Kempen met de zilverfabriek C.J. Begeer en de juwelenfabrikant Jac. Vos in 1919.

Historische bedrijfscollectie

Het hart van de collectie van het Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven wordt gevormd door de in 2009 aangekochte historische zilvercollectie van de Zilverfabriek Koninklijke Van Kempen en Begeer bij de verkoop van dat bedrijf aan de Porceleyne Fles. De nu verworven bokaal stamt uit de oude bedrijfscollectie en werd in 1999 geveild als topstuk uit de collectie van mr. S.A.C. Begeer. Hij maakt al geruime tijd als bruikleen deel uit van de collectie van het Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven. Met deze aankoop heeft het museum dit voor de verzameling zo wezenlijke onderdeel dus blijvend toegevoegd aan de vaste presentatie. ↘

Marcel Teheux
Directeur Nederlands Zilvermuseum

Kameleon

Johan Coenraad Altorf,
toegeschreven aan
ca. 1918. Brons, H 3,5 cm
NEDERLANDS ZILVERMUSEUM,
SCHOONHOVEN

Bronnen

A. Krekel-Aalberse, *Nederlands Zilver 1895-1935. Van Art Nouveau tot modernisme*, Amersfoort 2011, p. 96.
Website RKD: <http://zilvertop100.rkdmonographs.nl/thema-3-specials/inzoomen-2-bokalen>

Kameleon

Johan Coenraad Altorf,
toegeschreven aan
ca. 1918. Brons, L 8,2 cm
NEDERLANDS ZILVERMUSEUM,
SCHOONHOVEN